

*Гора Ігор Юрійович,
здобувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ*

ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ІЗ МОТИВІВ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА РЕЛІГІЙНОЇ НЕТЕРПИМОСТІ

Рівень суспільної небезпечності злочинів, вчинених із мотивів расової, національної та релігійної нетерпимості, зростає в державах із полікультурним середовищем, до яких належить Україна. Безумовно, що злочини означеної категорії становлять собою процес зіткнення відповідних інтересів злочинця і потерпілого. Дослідження цього процесу, поряд із вивченням жертв злочину та віктимних особливостей їх поведінки, дозволяє більш глибоко визначати причини та умови, що сприяють їх вчиненню, а

також необхідні профілактичні заходи, обирати оптимальні засоби впливу на осіб із відповідною деформацією спрямованості та поведінки.

Для профілактики злочинів, вчинених із мотивів расової, національної, релігійної чи класово-соціальної нетерпимості необхідно:

1. Здійснення спеціально-кримінологічних заходів у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення:

а) організація на рівні регіональних управлінь та в структурі МВС України єдиної систематизованої інформаційної бази, що включає в себе дані про окремих осіб та їх групи, діяльність яких пов'язана з будь-якими девіаціями дискримінаційного характеру;

б) запровадження номенклатурного обліку відомостей, що характеризують діяльність конкретних неформальних груп із екстремістською спрямованістю (радикальних футбольних фанатів, скінхедів, неофашистських об'єднань, сатаністів та ін.), схильних до застосування насильства, у територіальних підрозділах ОВС.

Зібрану інформацію, як стосовно окремих груп, так і можливостей їх сукупного впливу на стан правопорушень і злочинності, слід враховувати при аналізі оперативної обстановки та прогнозуванні її динаміки у зв'язку з соціально-політичними подіями та економічною ситуацією в районі, регіоні, країні.

2. Проведення комплексних заходів загальносоціального попередження злочинів, вчинюваних із мотивів расової, національної, релігійної чи класово-соціальної нетерпимості, а саме: оприлюднення через ЗМІ сутності, динаміки, причин та умов міграційних процесів у країні - задля надання громадянам адекватних стану справ орієнтирів у сприйнятті та розумінні цієї проблеми; стимулювання створення та розвитку громадських об'єднань позитивної спрямованості як альтернативи існуючим стихійним неформальним і, часто, агресивним, групам; зниження рівня тривожності населення щодо високого криміногенного потенціалу іммігрантів; зниження рівня корупції та кримінального бюрократизму щодо отримання іммігрантами українського громадянства; соціальна активізація державних та громадських інститутів, покликаних надавати можливості побутової, трудової та іншої адаптації представникам соціальних, етнічних та інших меншин, а також здійснювати заходи їх соціального захисту; надання державної допомоги громадським об'єднанням патріотичного та релігійного виховання, що сприяють загальному відродженню духовності населення країни, формуванню позиції толерантності щодо представників інших етносів чи релігійних течій, що сповідають ідеологію невтручання в особисте життя громадян; пропаганда духовного виховання, патріотизму, поваги до представників інших національних, релігійних чи класово-соціальних спільностей; визнання суспільством і державою толерантності до «інших» як основи формування соціальної та правової свідомості; підтримка ініціатив з розширення позитивного впливу ЗМІ на подолання дискримінації за будь-

якими ознаками, посилення уваги до піднесення позитивних (загальнолюдських) життєвих цінностей та ідеалів.

Ефективна протидія злочинам даної категорії можлива лише за наявності достовірних даних стосовно рівня латентної віктимізації громадян. У зв'язку з цим необхідним є: широке заохочення громадянського суспільства до сигналів про будь-які дискримінаційні посягання на відповідному ґрунті. Такі сигнали (до правоохоронних органів або до керівництва установ, де мало місце правопорушення) мають отримувати належне правове реагування або громадський осуд та проведення просвітницької роботи зі схильними до дискримінації особами, навіть за умов малозначущості проступків; запровадження відповідальності за факти укривання поведінки дискримінаційного характеру посадовими особами.

Вважаємо, реалізація запропонованих нами рекомендації сприятиме оптимізації профілактики злочинів, вчинених із мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості.